

DELAVEC

Glasilo Strokovne komisije za Slovenijo. (Pokraj. odbor GDSJ.)

Izhaja vsako soboto.

Uredništvo in uprava:

Ljubljana, Selenburgova ulica št. 6/II.
Stane pošamezna št. 50 p, mesečno 2 Din,
celoletno 24 Din. — Za člane izvod po 40 p.

Oglasi: prostor 1×55 mm 1 Din.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani,
ter opremljeni s štamp. dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so
poštne proste.

Volite delavske zaupnike!

Zakon o zaščiti delavcev vsebuje tudi določbe o delavskih zaupnikih. Dasi pa je bil ta zakon že 28. februarja 1922 podpisan in 14. junija 1922 v Službenih Novinah razglašen in objavljen, ministarstvo za socialno politiko kljub temu še do danes ni izdalo v zakonu predpisanih pravilnikov.

Ker pa morajo odgovarjati pravilniki itak zakonu, biti izvedeni le v okviru zakona, zato delavstvo ne bo več čakalo samo po svojih pravilnikih seveda tako, da ne bo kršilo niti prekoračilo zakona.

Prva naloga strokovnih organizacij pa je, da brez odloga, takoj, izvede volitve delavskih zaupnikov!

Prvo vprašanje pri izvedbi volitev delavskih zaupnikov, na katero moramo odgovoriti je:

kje, v katerih obratih naj se volijo delavski zaupniki?

V vseh obratih, industrijskih, trgovskih, prometnih, rudarskih in njim podobnih podjetjih, v katerih je zaposleno pomožno osebje, brez ozira na to, komu pripadajo ta podjetja, ali privatnim osebam ali javnim telesom, ali se opravljajo stalno ali začasno, ali obstoje v obliki glavnih ali postranskih podjetij, ki se opravljajo vzporedno z drugimi podjetji, kakor tudi ali funkcionirajo v obliki popolnoma samostalnih podjetij ali pa kot sestavni del poljedelskih in šumskih gospodarstev, ima pomožno osebje, ki je zaposleno v njih, pravico, izvoliti svoje zaupnike.

Delavski zaupniki se volijo torej v vseh obratih, kjer je zaposleno delavstvo, v vseh obratih v katerih ne dela samo gospodar sam in njegova družina.

V smislu zakona je torej, da volijo svojega zaupnika pomočniki, zaposleni pri kakršnemkoli obrtniku, kakor tudi rudarji, železničarji itd. itd.

Ko smo odgovorili na prvo vprašanje, kje, v katerih obratih se volijo delavski zaupniki, ko smo torej določili obrate, v katerih sme delavstvo voliti svoje zaupnike, moramo odgovoriti na drugo nič manj važno vprašanje:

kdo sme voliti svoje zaupnike?

Zaupnike sme voliti vsak delavec obojega spola, ki je ob času volitev zaposlen v podjetju in je dovršil 18. leto.

Torej: zakon predpisuje, da sme voliti zaupnika vsak, ki je dovršil 18. leto, pa je ob času volitev zaposlen v obratu.

Ko smo ugotovili, v katerem obratu se volijo zaupniki in kdo sme voliti zaup-

nike, preidemo k najvažnejšemu vprašanju:

kako zvolimo delavske zaupnike?

Delavski zaupniki se volijo z neposrednim tajnim glasovanjem po kandidatnih listah (proporčni volilni sistem).

Zakon uvaja torej pri volitvah delavskih zaupnikov: tajno glasovanje — tedaj z listki ali kroglicami; dalje uvaja kandidatne liste. Vsled tega se morajo izvršiti volitve delavskih zaupnikov edinole tako: delavstvo postavi po svojih organizacijah ali drugače kandidatne liste. Veljavni bodo zato le glasovi, oddani za eno vloženi kandidatnih list. — Neveljavna bo vsled tega glasovnica, ki bi navajala imena posameznikov kar povprek.

V zvezi z izvedbo volitev je seveda vprašanje:

kdo vodi volitve?

Volitve delavskih zaupnikov vodijo volilni odbori.

V podjetjih, kjer so delavci prej volili svoje zaupnike, tvorijo dosedanj zaupniki volilni odbor. V onih podjetjih pa, kjer delavci do sedaj niso volili svojih zaupnikov, ali kjer so vsi zaupniki izgubili mandat, izvede volitev poseben volilni odbor, ki ga tvorijo najstarejši delavci dotičnega podjetja, katerih število mora biti toliko, kolikoršno je število zaupnikov, ki se volijo v dotičnem podjetju.

Volilni odbor izvede tedaj volitve delavskih zaupnikov!

Volilni odbor si izvoli predvsem svojega predsednika, sestavi volilne liste (seznam vseh delavcev, ki smejo voliti), določi in razpiše dan in kraj volitev, sprejema in rešuje pritožbe zoper sestavo volilnih list; in izvrši volitve.

Najpraktičnejša izvedba volitev bo pač ta, da bo volilni odbor na podlagi objavljenih seznamov volilcev sprejemal na odločenem kraju in času posamezne kandidatne liste pa bodo lahko zastopane po enem zaupniku, ki bo imel seveda le kontrolno pravico.

Ko govorimo o kandidatnih listah, moramo seveda upoštevati odnosna zakonita določila:

kdo sme biti delavski zaupnik?

Delavski zaupnik sme biti samo ne glede na spol oni, ki je državljan SHS, je polnoleten, pismen in zaposlen v podjetju.

Pri sestavljanju kandidatne liste je paziti na to, da ne bi delodajalec imel prilike oporekati pravilnosti volitev!

Zaeno s pasivno volilno pravico pa je treba vedeti tudi:

koliko delavskih zaupnikov voli vsak obrat?

Število delavskih zaupnikov se ravna po številu delavcev, ki so zaposleni v dotičnem podjetju in sicer tako-le:

V podjetju v katerem je zaposlenih:

1. do 20 delavcev, volijo vsi enega zaupnika;

2. od 21 do 50 delavcev, volijo ti največ tri zaupnike;

3. od 51 do 100 delavcev, volijo ti največ štiri zaupnike;

4. od 101 do 150 delavcev, volijo ti največ pet zaupnikov;

5. od 151 do 450 delavcev, volijo ti največ šest zaupnikov;

6. ako je več nego 451 delavcev, voli vsakih nadaljnjih 50 delavcev po enega zaupnika, toda skupaj ne smejo nikoli voliti več nego 16 zaupnikov.

Ko boste sodrugi določevali število delavskih zaupnikov, ne pozabite nastopnega določila: Ako je podjetje sestavljeno iz več samostalnih oddelkov, sme izvoliti vsak oddelk posebne zaupnike, njih odposlanci pa razpravljajo skupno o vprašanih, ki se tičejo vseh oddelkov.

V tem slučaju se izvedejo volitve v posameznih oddelkih prav tako, kot je bilo izvajano zgoraj za cele obrate.

Na podlagi teh določil mora in mora izvesti delavstvo volitve svojih zaupnikov. — »Delavec« bo imel odslej stalno rubriko o delavskih zaupnikih! V teh rubrikah bodo navajane naloge delavskih zaupnikov in v tej rubriki bo prostora za dopise sodrugov zaupnikov.

Sodrugi, takoj na delo! Takoj izvedite volitve delavskih zaupnikov.

Kovinarji!

Jugoslovanski kapitalizem, ki hoče zgraditi vso svojo industrijo na lačne železce delavstva, sili naše strokovne organizacije k skrajnemu — obupnemu odporu.

Celo letošnje leto se vrši stavka za stavko in vse te stavke imajo obrambeni

značaj. Ravno kar se je končala usnjarska stavka v Ptujju, pa je podjetnik že znova prelomil pogodbo, ter vrgel kar 45 najboljših naših sodrugov na cesto. Stavka kovinarjev v Bjelevaru traja že 15. teden. Stavka ljubljanskih mizarjev traja že 7. teden. In v Štorah so do kosti se-

derjev lahko kupi n. pr. vso Avstrijo z Dunajem in brezposelnimi vred, se državi seveda ne splača truditi se, ker gladojoče ljudstvo ji je pač potreben vojaški material ali pa nepotreben balast.

Največja država v Južni Ameriki, to je Brazilija, praznuje letos stoletnico svoje samostojnosti. Najprej se je osvobodila portugalskega jarma in proglasila monarhijo z domačim vladarjem. Kmalu pa si je ljudstvo priborilo republiko v najširšem smislu besede. Ljudstvo obhaja ta praznik z velikanskimi proslavami.

V ostalem je mednarodni položaj po svetu tak kakor je pri nas. Na eni strani pomanjkanje, nezadovoljnost, upori, na drugi davčni vijak, bujonet in kanon. Angelj pravičnosti, miru in sprave pa pretaka bričke solze, žal brez uspeha.

Boljševiki so zasedli Vladivostok, ki so ga imeli doslej v oblasti uporniki.

Zasedanje zveze narodov v Ženevi je delo razdelilo med posamezne komisije. Doslej sta jeli poslovati komisija za razoroževanje in juridična komisija. Pomena nima ne prva ne druga, ker se na prvo nihče ne ozira in se države navzlic njenim sklepom mrzlično oborožujejo, druga pa dela itak vse pod vidikom antantnega imperializma. To nam svedoči zlasti vest, da se zborovanje zveze narodov kratkoma lahko izpremeni v posvetovanje vrhovnega zavezniškega sveta, ako pridejo v Ženevo vsi vodilni zavezniški državniki. Koliko koristi bodo od tega imeli v zvezi včlanjeni narodi, si moremo misliti.

Na predsednika francoske republike je izvršil neznan človek atentat, ki pa se ni posrečil. Tudi znamenje časa ti atentati brez konca in kraja!

V Benetke je sklicana konferenca, ki ima nalogo urediti vprašanje bližnjega vzhoda. Med drugimi državami, ki so na tem zainteresirane, je pozvana h konferenci tudi Jugoslavija. Note, po katerih ga bo lomila pri tej konferenci, si je že nabavila.

Turško-grški spor radi Male Azije je stopil šele sedaj prav v ospredje, ko so jih Grki dobili po grbi, da imajo zaenkrat dovolj. Po dveh vojnah, za uspeh katerih nimajo Grki nobenih zaslug, so se znali tako okoristiti, da jim je pripadlo mnogo ozemlja, naseljenega z drugimi narodnostmi. Jugoslaviji so iztrgali Solun, a Turkom obal Male Azije. Zrastel jim je greben in navalili so na Turčijo. Turki so jih pošteno navbili in jim vzeli celo glavno postojanko v Mali Aziji, važno trgovsko mesto Smirno. Ni izključeno, da Turki Grke popolnoma vržejo iz Male Azije. Grški kralj je izdal na ljudstvo manifest, v katerem zatrjuje, da s porazom v Mali Aziji grška armada ni ničesar izgubila. Dalje pozivlja ljudstvo, naj pomaga domovini v teh težkih trenotkih. Ljudstvo se manifestu posmehuje in demonstira dalje proti kratkovidnemu kralju Konstantinu. Po neprestani vladni krizi se je te dni sestavil novi kabinet.

Triantesiliakos se zove novi ministrski predsednik. (Če si kdo jezik zlomi ali zalomi, naj ne obdoližaje menel Op. pis.)

Krizo opažamo tudi v čechoslovaški vladi. Narodni socialci niso zadovoljni s prideljenimi jim ministrstvi in zahtevajo zase tri ministrska mesta.

Češko-slovaška trgovina se dobro razvija. Češko-slovaška republika je doslej sklenila trgovinske pogodbe z vsemi sosednimi državami, kakor tudi z Jugoslavijo. Sedaj se pripravlja, da sklone trgovinsko pogodbo tudi z Madžarsko.

Stavka tiskarjev v Avstriji se nadaljuje. Vesti o stavki železničarjev so se izkazale za neresnične. Po svojih političnih blodnjah se je vrnil iz Ženeve na Dunaj zvezni kancler dr. Seipel. Javno mnenje v Avstriji mu ni naklonjeno. Kriza v vladi tedaj ni izključena.

Te dni so nekatere deželne vlade odobrile konvencijo paroplovbe na Donavi, a druge so načeloma pristale nanje, upati je torej, da se v kratkem oživi promet po Donavi.

Iz Helsingforsa prihajajo vesti o profiboljševiških uporih. Ker pa prihajajo vesti ravno iz Helsingforsa, jim marsikdo ne bo verjel, zlasti oni ne, ki vedo, da obstoji v Helsingforsu antantna tovarna, ki vse iz Rusije prihajajoče vesti prebarva po svoje.

V zunanji politiki, zadevajoči Rusijo, si je Jugoslavija že silno škodovala, vodeč politiko nazadnjaštva in podpirajoč iz Rusije pobegle Wranglovce. Zadnje čase se porajajo vesti, da bo Jugoslavija svojo politiko napram Rusiji revidirala. Zadnji čas bi že bilo, ker je Jugoslavija edina država, ki se ni mogla vživeti v nove čase in nova pota moderne politike.

Da je naša zunanja politika zelo šepala, nam ne dokazujejo le neprestani diplomatski porazi in neštivilne konzularne afere v inozemstvu, temveč tudi izjave diplomatskih krogov, ki nujno zahtevajo, naj se v parlamentu osnuje poseben odsek, ki bo nadziral našo zunanjo politiko, kakor je to običaj v parlamentih modernih držav.

Pred durmi je otvoritev narodne skupščine, ki se sestane po dosedanjih vesteh 10. oktobra. Še prej pa začne z delom zakonodajni odbor, in sicer že 1. oktobra. Kakor je obljubljeno, pride na dnevni red zakonodajnega odbora kot prva točka uradniško vprašanje, o katerem bo nato razpravljala narodna skupščina.

Državni proračun je bil skrupčan tako pomanjkljivo, da prihajajo sedaj vsi ministri in zahtevajo večjih postavk za svoja ministrstva v proračunu. Dočim pa se na primer minister prosvete zama zmanj, se je posrečilo vojnemu ministru izvojevati velike dopolnilne svote za svoj resorf. Vojno ministrstvo ustanavlja nekake »leteče četke«, ki bodo baje nastopale zoper razbojnike ob naših mejah. Zeleli bi si »letečih čet«, ki bi podavile razbojnike v državi sami!

Princ Gjorgje se baje ukloni zahtevi vlade, naj se naseli v Nišu. Tam so mu uredili prijetno

stanovanje, tako da ne bo pogrešal ničesar na svetu. Vendar ga nič kaj ne vleče tja doli. Mora že imeti svoje vzroke!

Kongres javnih delavcev, ki se vrši te dni v Zagrebu, je še jasneje pokazal, da je razkol v demokratski stranki neizogiben. Boj, ki se je doslej tajno odigraval med vodjo demokratske stranke Jovanovičem in diktatorjem Pribičevićem, je postal popolnoma očiten. Davidovič se udeležuje zagrebškega kongresa, dasi je uporabil Pribičević vsa sredstva, da bi preprečil udeležbo demokratov na tem kongresu. Pribičevićeva zvezda zapada!

Dne 10. t. m. je bil v Ljubljani otvorjen 6. mednarodni invalidski kongres. Pa če mislite, da so ga priredili invalidi, se hudo motite. Visoki gospodi iz Anglije, Francije, Italije itd. se je zahotelo, da se na stroške invalidskih fondov in pa »bogate«
Jugoslavije malo popeljejo po svetu. Sprejeli so jih sijajno. Pogostil jih je pokrajinski namestnik Hribar. Šlo je precej denarja. Pa kaj to, naj pa uradniki stradajo. Smo za to, da organizira naša država propagando v inozemstvu, s katero naj si pridobi ugled, denar za to naj se pa vzame iz drugih fondov in prireditve naj se ne vrše na račun onih, ki so dali največ, kar so imeli — ljubo zdravje.

V imenu Strok. komisije (P. odb. GDSJ.).
Izdajatelj: France Svetek.
Odgovorni urednik:
Ivo Meznarič.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo
sprejema hranilne vloge vsak delavnik od 8. do 13 ure
in jih obrestuje po čistih

4%

Rentni davek plača društvo iz svojega. Obresti se kapitalizirajo polletno. Večje in stalne vloge se obrestujejo po dogovoru. Posojila daje svojim zadrugnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poročstvu ali nastavi vrednostnih papirjev. Menica se eskomptuje po bančni obrestni meri.

Edini, res delavski denarni zavod.

Veliko zalogo špecerijskega in manufakturnega blaga

(zadnje novosti) priporoča svojim članom

Konsumno društvo za Slovenijo

Poštni predal št. 13.
Telef. int. št. 178.

Ljubljana. Pošt. ček. rač. 10532.
Brzj. nasl. 'Kodes' Ljubljana.

Centrala: Ljubljana VII, Žibertova ulica št. 269.

Podružnice: Ljubljana: Kolodvorska cesta št. 56, Sodna ulica št. 4, Bohoričeva ulica št. 12, Trnovo, Rožna dolina, Glince; dalje: Celje, Štore, Rogatec, Radeče, Poljčane, Borovnica, Litija, Kamnik, Tržič, Radovljica, Gorje, Kor. Bela, Sava, Jesenice, Mojstrana, Kr. gora, Ljubno, Pragersko, Ptuj, Maribor, Ribnica na Pohorju, Fala, Sv. Lovrenc na Pohorju, Guštanj, Prevalje, Leše, Mežica, Črna I., Črna II.

Somišljeniki: Le v prodajalnah svojih zadrug kupujete vedno najbolje in najceneje!

Pristopnina K 10. Kdor še ni član, naj pristopi! Dalež K 200.